ECLI:LV:AT:2020:1027.C30561217.13.L
Lieta Nr. C30561217, SKC-1441/2020
Civillietu departaments

Latvijas Republikas Senāts

L Ē M U M S

Rīgā 2020.gada 27.oktobrī

Senāts šādā sastāvā:
senatore Dzintra Balta,
senatore Anda Briede,
senatore Ināra Garda

rakstveida procesā izskatīja /pers. B/ (pirms uzvārda maiņas /uzvārds/) blakus sūdzību par Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas tiesneša 2020.gada 1.septembra lēmumu, ar kuru noraidīts /pers. B/ lūgums atbrīvot no drošības naudas samaksas par kasācijas sūdzības iesniegšanu.

Aprakstošā daļa

[1] Rīgas apgabaltiesā izskatīta civillieta SIA „Salvus" prasībā pret /pers. C/, /pers. B/ (*pirms uzvārda maiņas /uzvārds/*), /pers. D/, /pers. E/, /pers. F/, /pers. G/, /pers. H/, /pers. I/, /pers. J/, /pers. K/ par īres līguma atzīšanu par spēkā neesošu, izlikšanu no dzīvojamās telpas, zaudējumu atlīdzības piedziņu un /pers. B/ pretprasībā pret SIA „Salvus" par īres tiesību atzīšanu. Ar Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2020.gada 9.jūnija spriedumu prasība apmierināta, bet pretprasība noraidīta.

Par minēto spriedumu /pers. B/ iesniedza kasācijas sūdzību, kurā ietvēra lūgumu atbrīvot no drošības naudas samaksas, jo viņas apgādībā ir pieci bērni, viņa nestrādā algotu darbu, atbildētājas ienākumi ir ģimenes valsts pabalsts un uzturlīdzekļi, tādējādi mantiskais stāvoklis neļauj veikt samaksu.

[2] Ar Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas tiesneša 2020.gada 1.septembra lēmumu /pers. B/ lūgums atbrīvot no drošības naudas samaksas noraidīts, kasācijas sūdzība atstāta bez virzības un noteikts termiņš drošības naudas samaksu apliecinoša dokumenta iesniegšanai tiesā. Lēmums pamatots ar šādiem motīviem.

[2.1] Civilprocesa likuma 458.panta ceturtās daļas izpratnē, lai varētu atbrīvot no drošības naudas samaksas, tiesas rīcībā ir jābūt objektīviem pierādījumiem, kas pilnīgi un patiesi atspoguļo personas mantisko stāvokli.

[2.2] Atreferējot lietā esošās ziņas par /pers. B/ mantisko stāvokli, norādīts, ka tas jau izvērtēts Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas tiesneša 2019.gada 26.jūnija lēmumā, ar kuru noraidīts lūgums par atbrīvošanu no valsts nodevas samaksas par apelācijas sūdzības iesniegšanu.

Par minēto lēmumu iesniegtā atbildētāju blakus sūdzība ar Rīgas apgabaltiesas 2019.gada 2.septembra lēmumu noraidīta un grozīts valsts nodevas apmērs uz 1116,89 EUR. Atzīts, ka blakus sūdzībai pievienotās Valsts ieņēmumu dienesta izziņas nerada objektīvu priekšstatu par atbildētāju mantisko stāvokli. Fakts, ka personas vai nu nestrādā, vai arī no sava atalgojuma nemaksā nodokļus, nav pamats, lai atbrīvotu no valsts nodevas samaksas. Informācija, ka atbildētāja /pers. C/ 2018.gadā saņēmusi Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras pabalstus un atlīdzības 1301,68 EUR un 2019.gada 5 mēnešos dividendes, kopā 1759,04 EUR, bet atbildētājai /pers. B/ ienākumi nav reģistrēti, ņemot vērā lietā norādīto mazgadīgo bērnu skaitu, kuri dzīvo kopā ar blakus sūdzības iesniedzējām, neliecina par reālo mantisko stāvokli.

Jauni apstākļi par /pers. B/ mantisko stāvokli, kas lietā jau iepriekš nebūtu izvērtēti, kasācijas sūdzībai nav pievienoti.

[2.3] Arguments, ka atbildētājas apgādībā atrodas pieci nepilngadīgi bērni, pats par sevi nav pietiekams, lai atbildētāju atbrīvotu no drošības naudas samaksas, jo pienākums dot bērniem uzturu ir abiem vecākiem.

[2.4] Pamatotas kasācijas sūdzības gadījumā drošības nauda tiek atmaksāta (Civilprocesa likuma 458.pants).

[3] /pers. B/ iesniegusi blakus sūdzību, lūdzot 2020.gada 1.septembra lēmumu atcelt, šādu apsvērumu dēļ.

[3.1] Tiesa nav izvērtējusi atbildētājas pašreizējo mantisko stāvokli un to pamatojošos pierādījumus.

[3.2] Kasācijas sūdzībai pievienotie pierādījumi (izziņas no Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras (turpmāk – VSAA), Valsts ieņēmumu dienesta (turpmāk – VID), Lursoft, Uzturlīdzekļu garantiju fonda) apstiprina, ka mantiskais stāvoklis liedz samaksāt drošības naudu.

[3.3] Nevietā ir arguments par abu vecāku pienākumu dot bērniem uzturu, jo par piecu nepilngadīgo apgādībā esošo bērnu uzturu tēvs negādā, ko apstiprina tas, ka uzturlīdzekļus dod valsts.

Motīvu daļa

[4] Izvērtējot blakus sūdzības un pārsūdzētā lēmuma argumentus, Senāts atzīst, ka Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas tiesneša 2020.gada 1.septembra lēmums atceļams turpmāk norādīto apsvērumu dēļ.

[5] Atbilstoši Civilprocesa likuma 458.panta ceturtajai daļai pamats atbrīvošanai no drošības naudas samaksas ir tāds personas mantiskais stāvoklis, kas liedz pilnīgi vai daļēji drošības naudu samaksāt.

Likumdevējs paredzējis, ka no drošības naudas samaksas ir atbrīvojamas personas, kuru tiesību vai ar likumu aizsargāto interešu aizsardzība pretējā gadījumā lietas īpašo apstākļu dēļ var tikt nesamērīgi ierobežota.

Ievērojot to, ka jautājuma izlemšana saistīta ar tiesību uz taisnīgu tiesu nodrošināšanu, lēmumam jāsatur objektīvs un vispusīgs ar mantisko stāvokli saistīto apstākļu izvērtējums.

Senāts atzīst, ka pārsūdzētais lēmums šādu izvērtējumu nesatur.

[6] Senāts piekrīt blakus sūdzībā norādītajam, ka /pers. B/ mantiskā stāvokļa izvērtējums bija jāveic atbilstoši šobrīd aktuālajām ziņām, nevis, atsaucoties uz iepriekš lietā veiktu izvērtējumu, kas turklāt attiecās uz divu personu mantisko stāvokli.

[6.1] Kasācijas sūdzību iesniegusi vienīgi /pers. B/, pielikumā pievienojot sekojošus pierādījumus par savu mantisko stāvokli:

1) VSAA 2020.gada 8.jūlija izziņu Nr.E46837583, kas apstiprina, ka /pers. B/ no 01.07.2019. līdz 30.06.2020. saņēma pakalpojumus par kopējo summu: 3255,72 EUR (t.i., mēnesī vidēji 271,31 EUR), ko veido ģimenes valsts pabalsts, piemaksa pie ģimenes valsts pabalsta par divu vai vairāku bērnu audzināšanu, bērna kopšanas pabalsts un bērna piedzimšanas pabalsts.

2) VID 2020.gada 10.jūlija izziņu Nr.8.62.3-6/NP/105173, kas apstiprina, ka /pers. B/ 2019.gadā deklarēja bruto ienākumus 3003,42 EUR; no 2020.gada 1.janvāra līdz 2020.gada 30.aprīlim deklarēja ienākumus 0,17 EUR.

3) Lursoft reģistra datu izdrukas par to, ka nekustamie īpašumi /pers. B/ nepieder; viņas turējumā atrodas 2004.gada izlaiduma automašīna /TL marka/, valsts reģistrācijas Nr./reģistrācijas numurs/.

4) Uzturlīdzekļu garantijas fonda parādnieku reģistra datus par to, ka /pers. B/ no Uzturlīdzekļu garantijas fonda saņem uzturlīdzekļus bērnu /pers. I/ uzturam 129 EUR mēnesī, /pers. H/ uzturam 107,50 EUR mēnesī, /pers. N/ uzturam 107,50 EUR mēnesī, /pers. L/ uzturam 107,50 EUR mēnesī.

Tiesa pārbaudījusi ziņas personu datu pārlūkā, kas apstiprina, ka /pers. B/ apgādībā ir pieci nepilngadīgi bērni.

Lai arī pārsūdzētajā lēmumā minētās ziņas bija atreferētas, tām atbilstošs novērtējums nav dots, tostarp nav norādīts uz apstākļiem vai pierādījumiem, kas liecinātu, ka /pers. B/ mantiskais stāvoklis ir labāks un viņa šobrīd spēj samaksāt tiesas izdevumus (drošības naudu). Līdz ar to Senāts atzīst, ka jautājuma izlemšana bijusi pārlieku formāla.

[7] Ņemot vērā minēto un Civilprocesa likuma 448.pantā noteikto kompetenci, Senāts atzīst par iespējamu izskatīt jautājumu par /pers. B/ atbrīvošanu no drošības naudas samaksas pēc būtības.

No lietas materiāliem redzams, ka /pers. B/ negūst ienākumus no algota darba, viņai nepieder nekustamie īpašumi, viņas turējumā atrodas 2004.gada izlaiduma automašīna /TL marka/, valsts reģistrācijas Nr./reģistrācijas numurs/. /pers. B/ ikmēneša ienākumus veido ģimenes valsts pabalsts, piemaksa pie ģimenes valsts pabalsta par divu un vairāk bērnu audzināšanu, kā arī Uzturlīdzekļu garantijas fonda pārskaitītie līdzekļi bērnu uzturam – valstī noteiktajā minimālajā apmērā.

Senāta ieskatā, šie apstākļi ir pietiekams pamats uzskatīt, ka /pers. B/ nav iespējams nomaksāt drošības naudu 300 EUR un, lai nodrošinātu tiesības uz taisnīgu tiesu (pārsūdzēt tiesas nolēmumu augstākās instances tiesā, tā likumības pārbaudei), viņa ir atbrīvojama no drošības naudas samaksas par kasācijas sūdzību.

Ievērojot, ka par kasācijas sūdzības virzību lemj apelācijas instances tiesas tiesnesis (Civilprocesa likuma 460.pants), lieta nododama Rīgas apgabaltiesai jautājuma izlemšanai par
kasācijas sūdzības virzību.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Civilprocesa likuma 448.panta pirmās daļas 3.punktu, Senāts

nolēma

atcelt Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas tiesneša 2020.gada 1.septembra lēmumu un atbrīvot /pers. B/ no drošības naudas samaksas par kasācijas sūdzības iesniegšanu par Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2020.gada 9.jūnija spriedumu.

Nodot lietu Rīgas apgabaltiesai jautājuma par iesniegtās kasācijas sūdzības virzību izlemšanai.

Lēmums nav pārsūdzams.

Senatore Dz. Balta

Senatore A. Briede

Senatore I. Garda